

Hvordan måler man sprogforskelle?

Præsentation af et forskningsprojekt ved Groningens Universitet

Af Charlotte Gooskens

De tre skandinaviske sprog er så nært beslægtede, at nordmænd, svenskere og danskere kan tale med hinanden på deres eget sprog. Den interskandinaviske kommunikation foregår dog ikke altid lige gnidningsløst. Især kommunikationen mellem danskere og svenskere er ofte problematisk. Der er hidtil blevet udført flere undersøgelser med det formål at få et indtryk af, i hvor høj grad skandinaver forstår hinanden. Den interskandinaviske sprogforståelse kan forventes at afhænge af tre faktorer: holdningen over for det andet lands sprog og dets indbyggere (viljen til at forstå), erfaringer med det pågældende sprog, f.eks. gennem medierne eller gennem personlig kontakt, lingvistisk afstand mellem de to sprog. De undersøgelser af interskandinavisk sprogforståelse, som hidtil er blevet udført, har først og fremmest søgt forklaringerne på resultaterne i de første to faktorer. Der findes mange kontrastive beskrivelser af de skandinaviske sprog, men hidtil er der ikke gjort noget forsøg på at undersøge det direkte forhold mellem nabosprogsforståelse og den lingvistiske afstand mellem disse sprog. Også uden for Skandinavien er der mangel på undersøgelser af lingvistiske og ikke-lingvistiske faktorer, som spiller en rolle for sprogforståelse. Dette skyldes først og fremmest at man hidtil har manglet egnede metoder til at måle lingvistiske afstande kvantitativt.

I løbet af de senere år er der sket store fremskridt inden for automatiserede metoder til at måle lingvistiske afstande kvantitativt. I Groningen har man udviklet den såkaldte Levenshtein-metode til at måle fonetiske afstande mellem dialekter. Denne metode har været brugt til at klassificere hollandske og norske dialekter, men den har også vist sig at være egnet til at måle afstande mellem sprog, som tilhører den samme sproggruppe. Det er dog ikke afklaret i hvor høj grad disse metoder er i stand til at modellere (dvs. opstille en model for) sprogforståelse. I vores projekt vil allerede eksisterende metoder til at måle lingvistiske afstande blive videreudviklet. Målet er at udvikle en model, som kan forklare og forudsige den gensidige sprogforståelse mellem nært beslægtede sprogvarianter.

I første omgang vil modellen blive udviklet og testet på voksne skandinaver. Voksne bliver i deres kommunikation med andre skandinaver ofte hjulpet af tidligere erfaringer med nabosprogene. Desuden spiller deres holdning til sprogene formodentlig også en rolle. Disse faktorer nævnes ofte som afgørende for, hvor vellykket kommunikationen bliver, og de bruges som forklaring på, at sprogforståelsen mellem svenskere og danskere i de fleste undersøgelser har vist sig at være asymmetrisk: Danskerne forstår svensk bedre, end svenskerne forstår dansk. Disse ikke-lingvistiske faktorer gør det svært at undersøge, hvor stor rolle de sproglige afstande spiller for sprogforståelsen. Ved at teste den udviklede model på børn kan holdningernes og erfaringernes rolle for sprogforståelsen i høj grad neutraliseres. Man kan nemlig gå ud fra, at ikke-lingvistiske faktorer generelt set spiller en underordnet rolle for børns præstationer, eftersom de fleste endnu ikke har kunnet udvikle markante holdninger til nabosprogene og heller ikke har haft særlig mange erfaringer med disse sprog. Eksperimenterne med børn vil også give større kendskab til, hvilke strategier børn bruger, når de bliver konfronteret med nærtbeslægtede sprog. Dette er et forskningsområde, som hidtil ikke har fået særligt meget opmærksomhed.

Modellen vil i første omgang blive udviklet for de skandinaviske sprog, men det forventes at den også kan anvendes i andre sprogområder, hvor der tales nært beslægtede sprog, f.eks. hollandsk/tysk eller de romanske sprog. På europæisk niveau er det vigtigt for den fremtidige sprogpolitik at få større kendskab til, hvilke faktorer der spiller en afgørende rolle for succesfuld kommunikation mellem befolkningsgrupper, som taler nært beslægtede sprog og dialekter. Den slags viden er også vigtig i didaktisk sammenhæng. Hvis man ved, hvor de lingvistiske hindringer for gensidig sprogforståelse ligger, er man også i stand til at give en mere målrettet nabosprogsundervisning. Det er derfor vores hensigt at bruge resultaterne fra projektet til at udvikle en effektiv metode til at lære at forstå et nært beslægtet sprog.

Undersøgelsen vil blive udført af to postdoc, en ph.d.-studerende samt et antal studentermedhjælpere. Projektbeskrivelsen kan findes på <http://www.let.rug.nl/~gooskens/vidi>

De

Av T

Språk

Dette r
tatet av
fra No:
spill og
vil fra
å finne

Nord

To sto
Norde
med ø
og fin
sjektet
å gjen
begge
og spi
framb
Disku
nasjor

2005 I
hovec
Konfe
fond c
og To
er for